

Elisabeth Vollum

Kommunesammenslåing i Orkland

Sentralisering og dens innflytelse på
lokalsamfunn

Bacheloroppgave i Geografi

Veileder: Frode Flemsæter

Mai 2024

Elisabeth Vollum

Kommunesammenslåing i Orkland

Sentralisering og dens innflytelse på lokalsamfunn

Bacheloroppgave i Geografi
Veileder: Frode Flemsæter
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for geografi

Kunnskap for en bedre verden

Kommunesammenslåing i Orkland kommune; Sentralisering og dens innflytelse på lokalsamfunnet

Figur 1. Bilde over Orkanger og ut mot Orkdalsfjorden. (Hentet 07.05.24. Fra Wikipedia).

Sammendrag

Denne avhandlingen handler om utforskning av kommunesammenslåing i Orkland kommune, med spesiell vekt på Lensvik som et lokalt eksempel. Denne studien har avdekket noen av de komplekse dynamikkene som sentralisering har ført med seg. Sentralisering, en praksis med å flytte makt, ressurser og tjenester til sentrale områder på bekostning av landlige og rurale områder, har vært et viktig tema i debatten om kommunereformen. I denne oppgaven er der kastet lys på noen ulike implikasjoner av sammenslåingsprosesser for lokalsamfunnet og regionen som helhet. Gjennom å utforske har studien sett på planleggingsstrategiene bak sammenslåingen og presentert teoretiske rammeverk som bysamfunn, lokalsamfunn, sentralisering, og sted og identitet. Disse teoretiske rammene har bidratt til å forstå de underliggende mekanismene som driver sentraliseringsprosessen, samtidig som de har gitt et analytisk verktøy for å evaluere konsekvensen av denne prosessen på lokalsamfunnet, spesielt i Lensvik.

I metodedelen av oppgaven blir en kvalitativ tilnærming representert, med bruk av intervjuer av innbyggere i Lensvik for å få innsikt i deres personlige opplevelser av sammenslåingsprosessen. Denne tilnærmingen anses som passende i denne oppgaven for å fange opp kompleksiteten og dybden i innbyggernes erfaringer og reaksjoner på endringene som følger av sammenslåingen.

I diskusjonen av studien belyses ulike områder der sentraliseringen har hatt betydelig endringer, spesielt når det gjelder helse- og utdanningstjenester. Studien trekker også oppmerksomhet mot betydningen av stedsidentitet i innbyggernes reaksjoner på sentraliseringsprosessen. Lensviks sterke bånd til historie og kulturelle arv kan ha formet hvordan lokalsamfunnet har reagert på sammenslåingen, med noen som uttrykker frustrasjonen over tapet av lokale tjenester, mens andre viser forståelse for kommunens beslutninger.

Samlet sett illustrere denne oppgaven hvordan sentraliseringen påvirker ulike aspekter av livet i Lensvik og andre utkantstrøk i Orkland kommune. Den utfordrer lokale myndigheter til å finne en balanse mellom økonomiske hensyn og bevaring av lokal kommunesammenslåingens innvirkning på lokalsamfunn.

Abstract

This thesis is about the exploration of municipal mergers in the Orkland municipality, with a particular focus on Lenvik as a local example. This study has uncovered some of the complex dynamics of centralization. Centralization, a practice of shifting power, resources, and services to central areas at the expense of rural areas, has been a significant topic in the debate about municipal reform. This thesis sheds light on various implications of merger processes for the local community and the region. Through exploration, the study has examined the planning strategies behind the merger and presented theoretical frameworks such as urban communities, local communities, centralization, place, and identity. These theoretical frameworks have helped us understand the underlying mechanisms driving the centralization process while providing an analytical tool to evaluate the consequences of this process on the local community, especially in Lenvik.

In the methodology section of the thesis, a qualitative approach is represented, using interviews with residents of Lenvik to gain insight into their personal experiences of the merger process. This approach is considered appropriate in this thesis to capture the complexity and depth of residents' experiences and reactions to the changes resulting from the merger.

In the study discussion, various areas where centralization has led to significant changes are highlighted, especially concerning health and education services. This has contributed to concern among residents, and this imbalance in resource allocation may contribute to increased migration and mistrust in authorities.

The study also draws attention to the importance of place identity in resident's reactions to the centralization process. Lenvik's strong ties to history and cultural heritage may have shaped how the local community has responded to the merger, with some expressing frustration over the loss of local services, while others show understanding of the municipality's decisions.

Overall, this thesis illustrates how centralization affects various aspects of life in Lenvik and other peripheral areas in the Orkland municipality. It challenges local authorities to find a balance between economic considerations and preserving the impact of local municipal mergers on communities.

Forord

Det er med stor glede og takknemlighet at jeg presenterer denne bacheloroppgaven med tittelen «*Kommunesammenslåing i Orkland; sentralisering og dens innflytelse på lokalsamfunn*». Skrivningen av denne oppgaven har vært en utfordrende, men også svært givende. Denne oppgaven har gitt meg mulighet til å utforske og fordype meg i et emne jeg synes er spennende og viktig.

Først og fremst vil jeg rette en hjertelig takk til min veileder *Frode Flemsæter*, for hans gode veiledning, støtte og oppmuntring gjennom hele prosessen. Han har gitt meg masse god innsikt og tips som har vært avgjørende for å forme denne oppgaven og gjøre den til det den er i dag. Jeg ønsker også å takke min familie og mine venner for deres støtte, tålmodighet og oppmuntring gjennom lange dager med lesing og skriving. Til slutt vil jeg takke alle respondentene som deltok i studien og bidro med sine verdifulle perspektiver og erfaringer. Deres deltakelse har vært avgjørende for å kunne gjennomføre forskningen min på en meningsfull og god måte. Jeg håper denne oppgaven vil være av interesse og nytte for alle som leser den.

Trondheim, mai 2024

Elisabeth Vollum

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	I
ABSTRACT	II
FORORD	III
LISTE OVER VEDLEGG	V
FIGURLISTE	V
1. INTRODUKSJON	1
2. BAKGRUNN	3
3. TEORETISK RAMMEVERK	4
3.1. BYSAMFUNN & LOKALSAMFUNN	4
3.2. SENTRALISERING.....	6
3.3. STED OG IDENTITET	7
4. METODE	8
4.1. INTERVJU SOM METODE	8
4.2. UTVALG.....	9
4.3. GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE	9
4.4. REFLEKSJONER RUNDT KVALITET.....	11
5. SENTRALISERING	12
5.1. HELSE.....	12
5.2. UTDANNING	15
5.3. TRANSPORT OG MILJØ	18
5.4. STEDSIDENTITET	20
6. KONKLUSJON	21
7. REFERANSER	23
VEDLEGG	26
1. VEDLEGG	26

Liste over vedlegg

1. Vedlegg: Intervjuguide

Figurliste

FIGUR 1. BILDE OVER ORKANGER OG UT MOT ORKDALSFIJORDEN. (HENTET 07.05.24. FRA WIKIPEDIA).	
FIGUR 3. LENSVIK MARKERT MED RØD, ORKANGER MARKERT MED BLÅ.....	2
FIGUR 2. ORKLAND KOMMUNEVÅPEN. (HENTET 24.04.24. FRA ORKLAND KOMMUNE).....	4
FIGUR 4. KART OVER ORKLAND- VASSBYGA, LENSVIK OG ORKANGER. (HENTET 24.04.24. FRA ORKLAND KOMMUNE).....	15
FIGUR 5. LENSVIK SKOLE- ÅPNET I FEBRUAR, 2022. (HENTET 27.04.24. FRA ORKLAND KOMMUNE).	17

1. Introduksjon

I denne oppgaven skal jeg utforske hvordan kommunesammenslåing har påvirket sentralisering i Orkland kommune. Kommunesammenslåing er et kontroversielt og komplekst tema som stadig har blitt mer relevant i lys av nasjonale og regionale endringer. Orkland kommune, som befinner seg i Trøndelag fylke har nylig gjennomgått en sammenslåing av flere mindre kommuner. Orkland kommune består nå av Agdenes, Meldal, Snillfjord og deler av Orkdal kommune. Denne sammenslåingen har skapt både forventninger og bekymringer blant lokalsamfunnet, samtidig som den har vekket interesse for å undersøke hvordan en slik prosess kan påvirke sentralisering og tjenestetilbud i en ny kommune.

Orkland er preget av både urbane og rurale områder, med en variert befolkningssammensetning og ulike behov. Spørsmålet om kommunesammenslåingen har derfor vært av stor betydning for både lokalsamfunnet og den overordnede utviklingen i regionen. Sentralisering, som ofte går hånd i hånd med slike sammenslåingsprosesser, kan ha både positive og negative konsekvenser for innbyggerne. På den ene siden kan det føre til en bedre ressursutnyttelse og en mer effektiv levering av tjenester. På den andre siden kan det føre til at tjenester blir fjernet eller redusert i mindre sentrale områder, dette kan skape bekymring og motstand blant lokalbefolkningen.

I denne studien skal jeg utforske disse temaene gjennom bruk av kvalitativ metode, en kombinasjon av intervjuer med et par innbyggere i Orkland Kommune, mer spesifikt folk som er vokst opp i Lensvik. Ved å utforske disse temaene vil denne studien bidra til å belyse de komplekse dynamikkene knyttet til kommunesammenslåing og sentraliseringsprosesser som helhet. Dette vil kunne bidra til å identifisere både suksessfaktorer og utfordringer knyttet til slike reformer, samt gi verdifull innsikt som kan være nyttig for andre kommuner som vurderer lignende tiltak i fremtiden.

Problemstillingen er: Hvordan har sammenslåingen av Orkland kommunen påvirket sentralisering i forhold til lokalsamfunn som Lensvik?

For å se nærmere på denne problemstillingen skal jeg sette søkelys på et sted innen Orkland kommune, nemlig Lensvik. Lensvik er en liten bygd som før tilhørte Agdenes kommune, men siden 2020 har blitt en del av den nye «storkommunen» Orkland kommune. Lensvik kan forklares som et lokalsamfunn med landlig preg og naturskjønne omgivelser. Lensvik består av 1200 innbyggere sist målt i 2019, mens Orkland kommune i sin helhet passerte 18 700 innbyggere nå i 2023 (Orkland kommune, 2023). Lensvik, et lokalsamfunn

som tidligere befant seg i Agdenes kommune i Trøndelag fylke før kommunesammenslåingen, var et nært fellesskap der innbyggerne delte sterke bånd og en følelse av tilhørighet. Lensvik har godt med landbruk og har spesialisert seg på jordbær og pelsdyroppdrett (Haugen, 2024). De lokale ressursene, inkludert skoler, idrettsanlegg, kirker og butikker, har bidratt til samhold og trivsel blant lokalbefolkningen i Lensvik. Lensvik er kjent for jordbær dyrking med sitt gode klima og jordsmonn og bidrar med å gi verdens beste jordbær til folket (Visit Orkland, u.å.). Lensvik var et levende og inkluderende fellesskap der samarbeid, engasjement og støtte fra alle samfunnsmedlemmer bidro til å forme et positivt og bærekraftig miljø å bo og trives i.

Figur 2. Lensvik markert med rød, Orkanger markert med blå. (Hentet 01.06.24. Fra kartverket).

2. Bakgrunn

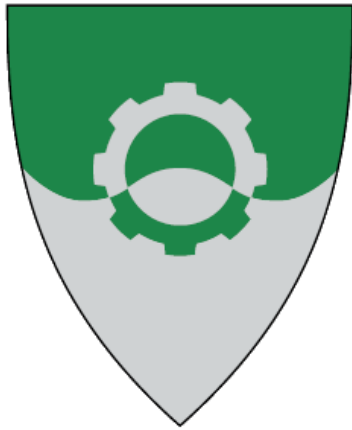
Orkland kommune gjennomgikk en sammenslåingsprosess i 2020 og formet en ny kommune med fokus på et mer bærekraftig og effektivt samfunn. Denne sammenslåingen var et svar på behov for å styrke regionens infrastruktur, ressursutnyttelse og tjenesteleveranse, samtidig som at den skulle sikre en bærekraftig fremtid for innbyggerne. Sammenslåingsprosessen involverte flere mindre kommuner som slo seg sammen til å bli en større kommune med kombinerte ressurser og kompetanse for å møte de mer komplekse utfordringene i dagens samfunn. Orkland kommune ble resultatet av dette. Denne omorganiseringen av kommunene ble nøye planlagt og gjennomført med det overordnede målet om å styrke regionens bærekraft og forbedre tjenesteleveransene til innbyggere (Orkland kommune, 2023). Orkland kommunesammenslåing ble gjennomført den 1. januar 2020. De tidligere kommunene Meldal, Agdenes, en del av Snillfjord og deler av Orkdal ble slått sammen for å danne den nye kommunen som kunne tilby bedre tjenester til innbyggerne og møte de utfordringene som modernisering og samfunnsutvikling medfører (Orkland kommune,2023).

Før sammenslåingen ble gjennomført, ble det gjennomført studier for å vurdere de potensielle situasjoner som kunne oppstå under prosessen. Disse studiene omfattet økonomiske vurderinger for å kartlegge ressursbehov og potensielle besparelser, sosiale analyser for å forstå innbyggernes behov og bekymringer, men også administrative vurderinger for å identifisere muligheter for effektivisering av tjenesteleveransen (Orkland kommune, 2023).

En sentral del av hele planprosessen var å sikre at innbyggerne var informert og engasjert gjennom hele sammenslåingsprosessen. Dette innebar å etablere åpne kommunikasjonskanaler, inkludert offentlige møter, informasjonskampanjer, nettsider og sosiale medier. Målet med dette var å sikre at innbyggerne hadde tilgang til relevant informasjon rundt sammenslåingen, i tillegg til å kunne uttrykke sine meninger og bekymringer, og føle seg inkludert. Gjennom disse kommunikasjonskanalene ble det også gitt muligheter for å gi tilbakemeldinger, komme med forslag og delta i lokale samtaler (Orkland kommune,2022).

En viktig prioritet gjennom hele sammenslåingsprosessen var å sikre en sømløs overgang og minimal forstyrrelse av offentlige tjenester. Dette innebar å utvikle detaljert overgangsplaner for å sikre at viktige tjenester som helse, utdanning, vannforsyning, renovasjon og infrastruktur fortsatte å fungere effektivt gjennom hele overgangsperioden. Det

ble lagt opp for strategier for å sikre bærekraftig utvikling, økonomisk vekst og sosial inkludering på lang sikt (Orkland kommune, 2023). Ved hensyn til både kortsiktige og langsiktige mål, la Orkland kommune grunnlaget for en vellykket og bærekraftig fremtid.

ORKLAND KOMMUNE

Figur 3. Orkland kommunevåpen. (Hentet 24.04.24. Fra Orkland kommune).

3. Teoretisk rammeverk

3.1. Bysamfunn & Lokalsamfunn

Bysamfunn er ett begrep for å forklare en struktur i samfunnet. Et bysamfunn er et dynamisk sosialt og økonomisk fellesskap som er basert på bystruktur og urbane omgivelser. I ett bysamfunn har man ett nettverk av mennesker, institusjoner, bedrifter og offentlige tjenester som er knyttet sammen av geografisk nærhet og sosiale bånd (Schnell, 2020).

Noe som også spiller en viktig rolle, er infrastruktur i et bysamfunn. Dette inkluderer blant annet veier, offentlig transport, vannforsyning, energiforsyning, og annen grunnleggende infrastruktur som er nødvendig for effektiv drift og bekvemmelighet for innbyggerne (Schnell, 2020). Kulturelle og sosiale institusjoner er også en integrert del av et bysamfunn, dette kan være blant annet teatre, museer, biblioteker, skoler, og andre institusjoner som bidrar til samfunnsvekst og trivsel. Økonomisk mangfold er også karakteristisk for bysamfunn, som fungerer som økonomiske knutepunkter med et bredt spekter av næringer og bedrifter, noe som bidrar til arbeidsplaner og økonomisk tilgjengelighet for innbyggerne (Henriksen & Tjora, 2019, s,148-162). Fra et utenfra perspektiv så er et bysamfunn et samlet sett av komplekse systemer der mennesker og institusjoner samhandler og påvirker hverandre på

forskjellige måter for å skape et livlig og bærekraftig samfunn (Henriksen & Tjora, 2019, s. 29-41). Med en blanding av urbane sentre og landlige områder, har bysamfunn egne unike egenskaper og utfordringer som er typiske for bysamfunn. De fleste bysamfunn har en variert økonomi med industri, landbruk og tjenesteytende sektor, og den må håndtere spørsmål knyttet til urbanisering, infrastrukturutvikling, boligpolitikk, miljøvern og sosiale tjenester. Disse faktorene er karakterisk for bysamfunn (Henriksen & Tjora, 2009, s. 148-162). Gjennom effektiv planlegging, samarbeid og engasjement fra alle samfunnsmedlemmer, kan Orkland kommune i denne sammenhengen jobbe mot å utvikle seg som et levende og bærekraftig bysamfunn i fremtiden (Orkland kommune, u.å.).

Et lokalsamfunn er et nært fellesskap av mennesker som bor og samhandler innenfor et begrenset geografisk område, vanligvis en landsby, en bydel eller en mindre by. Dette fellesskapet er preget av sterke bånd mellom innbyggerne og en følelse av tilhørighet og identitet. Lokalsamfunn er preget av nærhet og tett interaksjon mellom innbyggerne. Mennesker kjenner ofte hverandre personlig, og eksisterer sterke sosiale bånd som binder dem sammen (Kjeldstadli, 2017). Det er en rekke med felles ressurser som de deler, slik som parker, skoler, idrettsanlegg, og andre lokale forretninger. Disse ressursene bidrar til samholdet og trivselen i lokalsamfunnet. Det er ofte en blanding av småbedrift, landbruksvirksomhet og tjenesteytende næringer. Lokale bedrifter og tjenester spiller en viktig rolle i å skape arbeidsplasser og bidra til økonomisk stabilitet i samfunnet. Det er ofte en form for sterk kultur for frivillig arbeid og engasjement (Kjeldstadli, 2017). Innbyggerne kan være involvert i alt fra lokale idrettslag og kulturarrangementer til veldedige organisasjoner og samfunnsprosjekter. Selv om lokalsamfunn kan være små, har de ofte etableringer som styrer og administrerer samfunnet. Dette kan være for eksempel lokale myndigheter, frivillige organisasjoner, foreninger og andre organer som tar beslutninger og gjennomfører politikk som påvirker lokalsamfunnets utvikling (Kjeldstadli, 2017).

Rurale bygder er små lokalsamfunn som ligger i landlige områder, preget av spredt bosetning og en nær tilknytning til natur og tradisjonelle næringer som jordbruk, skogbruk og fiske. Fenomenet med rurale bygder oppstår som et resultat av historiske og geografiske faktorer, samt sosioøkonomiske og kulturelle forhold (Villa, 2016). Bygdesamfunn er en utfordring som springer ut av dens doble natur: lokalt forankret samtidig som det er en del av den globale konteksten (Villa, 2016). Selv om hverdagslivet hovedsakelig utspiller seg lokalt, er bygdene ikke helt separate for omverdenen. Bygdesamfunn kan være svært mangfoldig og omfatte alt fra små tettsteder til spredte gårder og grendesamfunn. Uansett størrelse deler de vanligvis en rekke fellestrekk, inkludert en sterk følelse av samhørighet, gjensidig hjelp og

støtte, samt en tendens til å føle sterk tilknytning til lokale tradisjoner og hendelser (Villa, 2016). I midlertidig møter bygdesamfunn også utfordringer, som nedgang i befolkningstall, fraflytting av unge mennesker til byene på jakt etter arbeid og utdanning, og mangel på tilgang til moderne tjenester og infrastruktur (Berg,2009). Rurale bygder kan også være et resultat av urbanisering, der folk flytter fra større byer til mindre samfunn på jakt etter en roligere livsstil, lavere levekostnader eller tilknytning til naturen (Berg,2009).

3.2. Sentralisering

Sentralisering er et fenomen som har blitt utforsket fra ulike teoretiske perspektiver. I denne sammenhengen som er kommunesammenslåing, så har sentralisering av makt og ressurser vært et særlig fokusområde (Brunborg, 2003). Dette fordi sammenslåing av kommuner ofte innebærer overføring av ansvar og beslutningsmyndighet fra lokale nivåer til sentrale myndigheter (Langørgen, 2007). Sentralisering kan defineres som en prosess der makt, autoriteter og beslutningstaking blir konsentrert i færre institusjoner på bekostning av desentraliserte enheter eller tidligere selvstendige kommuner (Brunborg, 2003). Denne prosessen kan være en konsekvens av ønsket om å skape større og mer robuste administrative enheter som er i stand til å håndtere komplekse samfunnsmessige utfordringer på en mer effektiv måte. Fra et teoretisk perspektiv kan sentralisering bli forstått gjennom ulike linser og tilnærminger (Hansen, 2021). Sentralisering sikter mot en mer effektiv ressursutnyttelse og bedre koordinering av tjenester på tvers av områder, noe som også kan føre til bekymringer om tap av lokal autonomi og tilpasning til lokalt behov og preferanser (Langørgen, 2007).

I tillegg til teoretiske perspektiv, er det viktig å bruke å bruke disse perspektivene til å undersøke de lokale konsekvensene av sentralisering i sammenheng med kommunesammenslåing for samfunnet og politikken. Sentralisering av kommunale enheter kan for eksempel føre til endringer i tjenestetilbudet, administrativ praksis og lokal politikk. Dette kan påvirke lokalbefolkningens tilgang til offentlige tjenester, demokratisk deltakelse og identitet (Langørgen, 2007). For eksempel kan en sentralisering av helsevesenet bety at flere helseinstitusjoner blir styr av en sentral helsemyndighet, i stedet for at de har individuell autonomi. Dette igjen kan føre til bedre ressursutnyttelse som nevnt ovenfor og standardisering av helsetjenester, men kan bidra til at det lokale behovet blir oversett (Langørgen, 2007).

3.3. Sted og identitet

I artikkelen til Berg (2002) så blir stedsbegrepet forklart innen ulike forståelser, spesielt med fokus på forholdet mellom mennesket og stedet. Innenfor de ulike forståelsene av stedsbegreper er det flere teorifelt som benyttes. For eksempel diskuteres sted som lokalisering, hvor det primært betraktes ut fra økonomiske geografiske perspektiver som lokaliseringsteori (Berg, 2009). Dette vil si hvordan aktører foretar spesifikke valg om lokalisering basert på markedsmessige og kostnadmessige hensyn. Videre drøftes stedsopplevelse og stedsfølelse, som da tar for seg hvordan mennesker opplever og føler tilknytning til ulike steder. Dette er særlig relevant innen kultur og for denne oppgaven da den bidrar til å forstå den subjektive dimensjonen av «stedsidentitet» (Berg, 2013). Et annet perspektiv er sted som setting, hvor stedet betraktes som en kontekst som kontinuerlig formes av menneskelige handlinger, samtidig som menneskelige handlinger påvirkes av stedet (Berg, 2009). Dette perspektivet, som ofte er innen sosial forståelsen, understreker hvordan hverdagslivet og sosial interaksjon formes av den lokale konteksten. Videre argumenterer Berg (2009) for at en bevissthet om de ulike forståelsene av stedsbegrepet er viktig for å kunne analysere og forstå kompleksiteten i regionale problemstillinger. Ved å bruke disse ulike perspektivene kan man belyse ulike aspekter og dimensjoner ved forholdet mellom identitet, menneske og sted, noe som vil bidra til en mer helhetlig forståelse av regional utvikling i Norge (Berg, 2002).

Sted og identitet spiller en avgjørende rolle for hverandre. Steder har en verdi som knytter historie, kultur, tradisjoner og sosiale relasjoner (Berg, 2013). Gjennom oppvekst og livserfaringer blir man knyttet til bestemte steder som former ens selvforståelse og tilhørighet. Identitet er derfor en kompleks blanding av personlige egenskaper og tilknytning til steder (Siem, 2009). Som nevnt tidligere så er stedsbegrepet basert på teorien om oppfatninger av steder som er formet gjennom individs interaksjoner med andre. Disse oppfatningene blir også påvirket av de fysiske egenskapene til stedet (Berg, 2002). Samtidig blir stedet meningsfylt gjennom individets perspektiv da representasjoner av steder eksisterer gjennom de individene som opplever dem (Siem, 2009). I denne teorien er identitet ikke kun formet av personlige egenskaper og relasjoner, men også tilknytningen til geografiske områder og sosiale fellesskap. Lokalsamfunn og rurale bygder er eksempler på steder hvor tilknytningen til stedet spiller en viktig rolle i utviklingen av individets identitet og samfunnet fellesskap (Berg, 2002).

4. Metode

I denne delen av oppgaven skal jeg forklare min forskningsmetode. Her vil intervju som en kvalitativ metode bli introdusert. I tillegg vil jeg forklare hvordan jeg har jobbet rundt oppgaven.

4.1. Intervju som metode

Intervju som forskningsmetode innebærer en systematisk tilnærming til å samle inn kvalitative data gjennom direkte dialog mellom forskeren og deltakerne (Thagaard, 2009). Dette metoden gir en verdifull mulighet til å utforske komplekse fenomener, komme nærmere på deltakernes perspektiver og få innsikt i deres opplevelser og meninger om et bestemt emne. Ved ett intervju får man tilgang på en mer fyldig og omfattende informasjon om mennesker tanker, erfaringer og følelser (Thagaard, 2009). I denne oppgaven er intervju en metode som vil hjelpe og skaffe oss en dypere forståelse av folkets reaksjoner i forhold til en kommunesammenslåing.

Intervju har flere typer og formål. Dette inkluderer strukturerte intervjuer, hvor spørsmålene og rekkefølgen er forhåndsbestemt og standardisert for alle deltakere (Thagaard, 2009). Denne tilnærmingen er spesielt nyttig når forskeren ønsker å sammenligne svar på tvers av deltakere eller studere et spesifikt fenomen med standardisert tilnærming. I denne oppgaven var semi-strukturerte intervjuer en tilnærming som passet godt. I denne oppgaven benyttet jeg meg av denne strukturen på to av mine intervjuer. Semi-strukturerte intervjuer gir en balanse mellom struktur og fleksibilitet, der forskeren har en generell guide med spørsmål, se 1. Vedlegg. I tillegg til denne guiden gir det også muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål å utforske emner grundigere basert på deltakernes svar. Slik tilnærming kan gi en dypere forståelse av deltakernes perspektiver og erfaringer (Thagaard, 2009).

En annen metode som ble benyttet i denne oppgaven er ustrukturerte intervjuer, også såkalt åpne intervjuer. Denne tilnærmingen gir størst fleksibilitet og frihet for deltakerne til å diskutere emner med sine egne ord og i den retningen de ønsker (Andersen, 2006). Dette kan være en vanskelig tilnærming da man ofte kan spore vekk fra tema, men dersom det går etter planen kan det gi uventede funn og rikere data (Tjora,2017). I denne oppgaven ble denne tilnærmingen tatt i bruk ved en telefonsamtale med en av deltakerne der personen fikk snakke litt mer fritt om de forskjellige temaene som var i hovedfokus.

En viktig del av intervju som metode er å forstå forskerens rolle og innflytelse i intervjuprosessen. Dette innebærer bevissthet om eventuelle fordommer eller antakelser som forskeren kan ha, samt hvordan dette kan påvirke spørsmålene som stilles og tolkningen av deltakernes svar. Det er også viktig og ta hensyn til den sosiale konstruksjonen av kunnskap og forståelse, og hvordan deltakernes kontekst, erfaringer og sosiale bakgrunn kan påvirke deres perspektiver og svar på intervjuene (Thagaard, 2009).

4.2. Utvalg

Jeg har intervjuet tre forskjellige personer med ulik bakgrunn i Lensvik. Gjennom disse intervjuene av de forskjellige personene har det skaffet meg unike perspektiver på saken. Alle tre personene har valgt å bruke alias for å beskytte sitt personvern.

De to første personene jeg valgte å intervjuer er to unge kvinner, som fra nå av kalles Emma og Kristine. Emma og Kristine er oppvokst i Lensvik og har fremdeles en stor tilknytning til Lensvik da deres familie fremdeles bor der. Emma og Kristine sin oppvekst i Lensvik gir meg som intervjuer en mulighet til å se hvordan deres syn har utviklet seg over tid. Da Emma og Kristine har en stor tilknytning til stedet, så får vi ett innblikk i hvordan hun og hennes familie har merket endringer over tid.

Den tredje personen er en eldre kvinne, som fra nå av kalles Maren. Dette er en person som jobber innen helsesektoren i Lensvik. Maren innehar en dyp forståelse av helse- og omsorgstjenester, spesielt for eldre i lokalsamfunnet. Dette kan være med på å gi ett innblikk i hvordan endringer har påvirket ikke kun eldre, men også ansatte i Lensvik.

4.3. Gjennomføring av intervjuene

Jeg valgte i min oppgave å bruke en kvalitativ metode. I denne oppgaven bruker jeg intervju for å skaffe en personlig tilnærming som gir en dyp innsikt på forskningen. En slik metode gir et godt innblikk hos informantenes erfaringer, tanker og følelser (Thagaard, 2009). Når jeg begynner å planlegge et intervju, så er det greit å definere formålet med studien og skaffe spesifikke forskningsspørsmål som jeg ønsker svar på. Dette bidrar til å veilede intervju prosessen slik at jeg sikrer relevant og meningsfull informasjon fra deltakerne.

Ett viktig punkt ved intervju som metode er dynamikken mellom intervjueren og deltakeren. Som intervjuer er det viktig å skape en atmosfære av tillit og åpenhet, slik at

deltakeren føler seg komfortabel med å dele sine tanker, meninger og erfaringer (Tjora, 2017). Det å lytte aktivt og stille åpne spørsmål bidrar til refleksjon og dypere utforskning av emnet, slik at man ikke leder informantene mot ett svar (Thagaard, 2009). Når man lytter aktivt så er man også obs på ikke verbale signaler og kroppsspråk, noe som kan gi verdifulle indikasjoner på deltakerens følelser og opplevelser. Dette fant jeg veldig nyttig i min forskning da jeg utforsket tema som informantene hadde en del følelser om.

I gjennomføringen av intervjuene ble det lagt vekt på å følge en strukturert tilnærming som sikret at alle relevante emner ble dekket, samtidig som det var rom for spontane spørsmål og følge opp på deltakernes svar. Intervjuene ble gjennomført på to måter: Ansikt til ansikt og en over telefon, for å imøtekomme deltakernes preferanser og tilgjengelighet.

For de som var ansikt til ansikt ble det arrangert møter på et egnet sted, som deltakerne var komfortable med. Dette kan betraktes som for eksempel hjemme hos deltakerne, på deres arbeidsplass eller et annet offentlig sted etter deres ønske. Under disse intervjuene ble det tatt hensyn til en hyggelig atmosfære for å fremme åpenhet og ærlighet i samtalen. Intervjuene ble ført rundt en intervjuguide som referanse, se 1. Vedlegg. I tillegg var det rom for spontane spørsmål og diskusjoner, noe som bidro til å fange opp nyanser og detaljer som kanskje ikke var planlagt på forhånd (Tjora, 2017).

Den tredje ble gjennomført over telefon, noe som gjorde det mulig og inkludere en deltaker som ikke var fysisk til stede. Til tross for at denne intervjutypen ikke tillot visuell kontakt, ble det lagt vekt på å opprettholde gode forhold for intervjuet. Dette ble gjort ved å ha en profesjonell samtale og aktiv lytte for å fange opp deltakerens stemmeuttrykk og nyanser i svarene (Andersen, 2006). Dette var veldig utfordrende, men dette ga meg også innblikk i situasjoner og følelser utenfor de temaene som jeg allerede hadde sett for meg skulle bli snakket om. På denne måten ga dette intervjuet meg en mer forståelse for kompleksiteten rundt alle temaer for denne oppgaven og at det er ett større tema enn man ser for seg. Under dette intervjuet fikk deltakeren mer frie tøyler og dette gjorde til at det ble ett bredere intervju som utforsket flere temaer som bidro til mer kunnskap rundt hele situasjonen (Andersen, 2006). Samtalen ble ledet av deltakerens initiativ og interesser innenfor kommunesammenslåingen. Mens jeg som intervjuer lyttet aktivt og stilte oppfølgings spørsmål hvor jeg ville utforske nærmere, mer spesifikt på emner som jeg ville bruke i min oppgave.

Etter gjennomføring av intervjuene, begynner en prosess med å analysere å tolke dataene som er samlet inn. Dette innebærer først å transkribere eventuelle opptak og gjennomgå notater for å sikre nøyaktighet og fullstendighet i materialet. Deretter går jeg

systematisk gjennom dataene for å identifisere mønstra, temaer og trender som gjentar seg på tvers av deltakernes svar (Tjora, 2017). Denne prosessen i metoden bidrar til å gi en dypere forståelse av deltakernes perspektiver og erfaringer, samt å avdekke eventuelle sammenhenger eller avvik som kan være av interesse for forskningen (Thagaard, 2009). Underveis i prosessen så reflekteres det kontinuerlig over betydningen av hvert funn i forhold til de opprinnelige forskningsspørsmålene mine, og vurderer hvordan de ulike aspektene av dataene kan bidra til å besvare disse spørsmålene på en mest mulig informativ og nyansert måte. Analysen etter intervjuene er avgjørende for å trekke ut relevante funn og formulere meningsfulle konklusjoner som kan bidra til å belyse og berike forskningsprosjektet mitt (Thagaard, 2009).

4.4. Refleksjoner rundt kvalitet

Etter å ha gjennomført både strukturert og ustrukturerte intervjuer, både ansikt til ansikt og over telefon, har jeg fått verdifull innsikt i styrker og utfordringer knyttet til hver tilnærming. En av de mest lærerike opplevelsene var å erkjenne viktigheten av fleksibilitet og tilpasningsevne i forskningsprosessen.

Under de strukturerte fysiske intervjuene opplevde jeg høy grad av kontroll over samtalen og kunne føle en forhåndsbestemt intervjuguide, se 1. Vedlegg. Dette ga en følelse av trygghet og sikret at alle nødvendige emner ble dekket. I midlertidig kunne jeg også observere en tendens til å følge guiden strengt, noe som noen ganger begrenset muligheten til å utforske emner i større dybde eller følge opp eventuelle nye og uventede funn.

På en annen side tillot det ustrukturerte intervjuet, over telefonen, en mer åpen og spontan samtale. Dette ga deltakeren frihet til å diskutere emner med sine egne ord og i den retningen de ønsket (Andersen,2006). Jeg fant denne tilnærmingen mer utfordrende, da det krevde en høy grad av lytting og tilstedeværelse for å fange opp nøkkelinformasjon og stille relevante oppfølgingsspørsmål.

En viktig lærdom jeg tok med meg fra disse erfaringene var betydningen av etiske retningslinjer i forskningen. Det var viktig og sikre deltakernes konfidensialitet og respektere deres rett til å trekke seg når som helst uten konsekvenser. Det å opprettholde et tillitsfullt forhold til deltakerne gjennom hele forskningsprosessen var avgjørende for å sikre kvaliteten på dataene og integriteten til studien (Thagaard,2019). En annen viktig faktor som jeg gjennom erfaring lærte er også verdien av å reflektere over min egen rolle som forsker, inkludert mine egne fordommer og antakelser. Å være bevisst på mine egne påvirkninger slik

at man kan sikre et objektivt og profesjonelt intervju. Å være objektiv er viktig for å kunne tolke dataene og materielt på en nyansert og balansert måte. Jeg har lært betydningen av fleksibilitet, etikk og selvrefleksjon i forskningsprosessen.

5. Sentralisering

I denne delen av oppgaven skal jeg ta for meg problemstillingen. Da skal jeg diskutere disse to spørsmålene; Hvordan har sammenslåingen av kommune påvirket sentralisering i forhold til et utkantstrøk som Lensvik? Og hva tenker innbyggere fra Lensvik om saken?

Sentralisering er et fenomen som har fått økende oppmerksomhet i mange samfunn, inkludert Orkland kommune. Orkland kommune har gjennomført endringer over tid som har hatt betydelig innflytelse på bygdesamfunn slik som Lensvik. Sentralisering referer til som nevnt prosessen til å konstruere makt, ressurser og tjenester i sentrale eller urbane områder på bekostning av landlige områder (Langørgen, 2007). Sentraliseringsprosesser rundt utdanning, helsetjenester og kollektivtilbud er viktige temaer under Orkland sin kommunesammenslåing. Gjennom intervjuer med innbyggere i Lensvik har det blitt tydelig kommunisert at sentraliseringspolitikken har ført til utfordringer innen skole, helse og transport, med konkrete konsekvenser for lokalsamfunnet.

5.1. Helse

Basert på kartlegging av helse tjenesten i Orkland kommune kommer frem det tydelige behov og utfordringer som adresseres i kommuneplanen. I henhold til faglig kvalitet, er det klare behov for å adressere variasjonene mellom sonene, spesielt med hensyn til størrelse og ressursbehov. Dette kan oppnås gjennom nye strategier som er rettet mot slike problemer. Det er viktig med faglig utvikling og forbedring, samt å intensivere rekrutteringsinnsatsen for å møte den økende etterspørselen på helsepersonell (Orkland kommune, 2023). Den politiske og administrative strukturen i ett samfunn viser til de lokale myndighetene og politiske organer som er ansvarlig for å ta beslutninger som påvirker innbyggernes livskvalitet (Henriksen & Tjora, 2019). Problemer med helsesektoren i Lensvik kan skyldes manglende prioritering fra de lokale myndigheter. I tillegg skriver de i rapporten fra Orkland kommune sin nettside angående sosiale forhold. Hvor undersøkelser blant ansatte viser til trivsel blant dem, men det er også rapportert om utfordringer knyttet til usikkerhet rundt driftssituasjonene

i noen soner. For å støtte og opprettholde et godt arbeidsmiljø, er det viktig å iverksette tiltak som fremmer stabilitet, kommunikasjon og samarbeid på tvers av enheter. Samlet sett så viser denne kartleggingen en helhetlig tilnærming på planer framover. Hvor fokuset vil ligge på å styrke faglig kompetanse, fremme trivsel blant ansatte og forbedre den fysiske infrastrukturen for å sikre en effektiv og kvalitetsmessig hjemmetjeneste i Orkland kommune. Dette vil da bidra til å oppfylle målene om å tilby trygge og tilpassede omsorgstjenester for alle innbyggere i kommunen (Orkland kommune, 2023). Langørgen (2007) har påpekt at sentralisering av makt og ressurser innebærer overføring av ansvar og beslutningsmyndighet fra lokale til sentrale myndigheter. Mens sentralisering av helsevesenet kan oppnå effektiv ressursutnyttelse og bedre koordinering av tjenester på tvers av områder, kan det også føre til bekymringer rundt tap av lokal autonomi og tilpasning av de lokale behovene og preferansene (Langørgen, 2007).

Sentraliseringen har hatt visse konsekvenser for tilbudet av viktige tjenester i Lensvik, og disse endringene har skapt bekymring blant lokalbefolkningen. Nedleggelse og nedprioritering av sykehjem har skapt uro blant befolkningen. Betydningen av lokal forvaltning og beslutningsprosesser i lokalsamfunn er en viktig faktor felleskap og samhold i lokalsamfunnet (Kjeldstadli, 2017). utfordringene knyttet til sykehjem og helsetjenester i Lensvik har forverret situasjonen og kan true samholdet og føre til økt splittelse blant innbyggerne.. Til tross for at det er et nytt sykehjem i Lensvik, så har økonomiske begrensninger tvungen institusjonen til å stenge av rom noe som reduserer kapasiteten og kvaliteten på omsorgen som tilbys. Samtidig som dette skjer, så ser også innbyggerne i Lensvik at det blir heller lagt inn investeringer i nye sykehjem på Orkanger. Denne ubalansen i fordeling av ressurser og prioriteringer innen helsevesenet fremhever en tydelig urettferdighet som rammer de som bor utenfor sentrum. Vila (2016) påpeker den sterke tilknytningen til lokale hendelser. Så når innbyggerne ser denne ubalansen kan det føre til økt fremmedgjøring blant innbyggerne. I intervjuet med Maren uttrykker hun *«Det er virkelig frustrerende å se hvordan helsevesenet i Lensvik har blitt påvirket av økonomiske begrensninger. Rom stenges av på grunn av pengemangel, som skader vår kapasitet til å gi nødvendig omsorg.»*. Når man ser på konkrete eksempler fra Orkland kommune, som kartlegging av helse- og omsorgstjenester, blir det tydelig at behovene varierer mellom sonene. Orkland kommune har identifisert behov for å adressere disse variasjonene gjennom strategier rettet mot faglig utvikling, rekruttering av helsepersonell og forbedring av infrastrukturen (Orkland kommune, 2023).

Lensvik har opplevd en nedgang i kvaliteten på sykehjem på grunn av økonomiske begrensninger og mangel på ressurser. Til tross for behovet for omsorg og pleie har sykehjemmet i Lensvik måttet stenge av rom og redusere kapasiteten, noe som har begrenset tilbudet av pleie til eldre innbyggere. Denne nedprioriteringen av sykehjemmet i Lensvik står sterkt i kontrast til planene om å investere i nye sykehjem på Orkanger. Mange eldre som tidligere har hørt til Lensvik sykehjem har nå blitt flyttet til Orkanger og lengre vekk fra sine pårørende som holder til i Lensvik. Dette skaper frustrasjon og utrygghet for menneskene i denne situasjonen. Denne mangelen på tilstrekkelige sykehjemstjenester har konsekvenser for både innbyggere og samfunnet som helhet. Dette kan føre til at de eldre innbyggerne i Lensvik opplever økt sårbarhet og redusert livskvalitet på grunn av begrenset tilgang til nødvendig omsorg og pleie. I tillegg familiemedlemmer og omsorgspersoner økt belastning og stress når de må håndtere situasjoner der tilstrekkelig omsorg ikke er tilgjengelig lokalt. Berg (2009) diskuterer utfordringene med urbanisering og fraflytting fra rurale områder. Nedprioritering av sykehjemmet i Lensvik kan forsterke disse utfordringene og føre til økt sårbarhet blant de eldre innbyggerne i området. Under intervjuet forklarer Maren hvordan hun opplever situasjonen rundt pasientene, ansatte og pårørende. Maren sier *«Den usikkerheten som nå befinner seg innen helse- og omsorgstjenesten i Lensvik er urovekkende. Vi ansatte befinner oss i en situasjon hvor man føler at vår evne til å gi omsorg til alle står på spill, noe som påvirker både moral og engasjement for oss som jobber der.»* I tillegg nevner Maren ett viktig punkt rundt det å være pårørende i en slik situasjon *«Jeg ser tydelig den utfordringer pårørende står overfor når deres kjære blir sendt til andre pleiehjem. Det hender seg at pårørende befinner seg i en situasjon hvor de ikke har mulighet til å reise langt for å se sine nærmeste. Dette skaper derfor ikke kun stress eller bekymring rundt pårørende, men også en følelse av skyld eller utilstrekkelighet når de ikke kan besøke sine nærmeste like ofte som de muligens kunne tidligere».* Denne situasjonen er en påminnelse om utfordringene med å sikre kvalitetsomsorg i et system preget av økonomiske begrensninger.

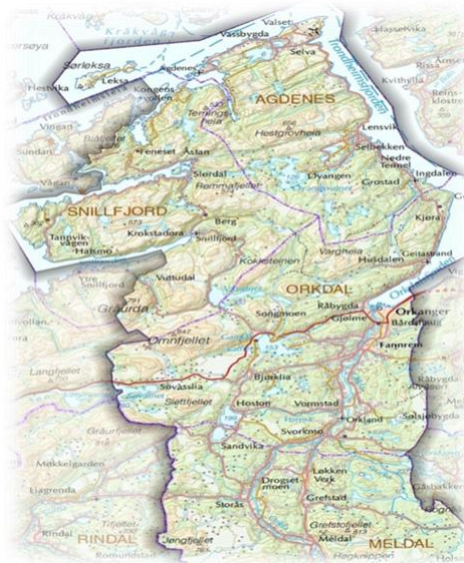
Hvis man ser dette på samfunnsnivå, kan den manglende prioriteringen av sykehjem i Lensvik føre til en følelse av marginalisering blant innbyggerne. Dette kan svekke tilliten til lokale myndigheter og føre til økt frustrasjon og misnøye blant lokalsamfunnet. I tillegg så kan det bidra til økt fraflytting fra Lensvik og ande utkantstrøk i kommunen, da innbyggerne søker trygghet i bedre tilbud og tjenester andre steder (Berg, 2009). I et bredere perspektiv så illustrerer denne situasjonen hvordan sentraliseringen av ressurser kan skape ulikheter og sosiale utfordringer i småsamfunn. Det er avgjørende for lokale myndigheter å adressere disse problemene og jobbe mot å sikre likeverdige tjenester for alle innbyggere, uavhengig av

bosted. Dette krever en gjennomgang av prioriteringsstrategier og en innsats for å styrke tilbudet av helsetjenester i Lensvik og andre bygder i Orkland kommune.

På den andre siden kan det være nyttig å vurdere ulike utfordringer som kan belyse en mer kompleks forståelse av situasjonen rundt helsetjenestene i Lensvik. En viktig faktor er at Lensvik ikke nødvendigvis er alene om å oppleve slike utfordringer, men at også andre deler av kommunen også kan oppleve lignende utfordringer med å tilby tilstrekkelig helsetjenester. Derfor kan det være en utfordring å prioritere ressursallokering til Lensvik fremfor andre områder som også trenger forbedret helsetjeneste. Sentraliseringen av tjenester, som å føre sykehjem til større enheter som Orkanger, kan også sees fra et annet perspektiv. Mens dette kan føre til utfordringer for enkelt lokalsamfunn, kan det samtidig føre til bedre ressursutnyttelse og mer spesialisert omsorg (Berg, 2009). Dette kan være et forsøk på å forbedre effektiviteten og kvaliteten på helsetjenestene. I tillegg er demografiske endringer i Lensvik en faktor. Hvis befolkningen synker eller aldres, kan et mindre sykehjem være tilstrekkelig for å imøtekomme behovene til innbyggerne. Dette kan føre til en mer fleksibel tilnærming til utforming av helsetjenestene som tar hensyn til demografiske trender over tid.

5.2. Utdanning

Utdanning og muligheten til å gå på skole har en avgjørende betydning av individets personlige utvikling og samfunnets fremgang. Å sikre tilgang til kvalitetsutdanning for alle uavhengig av bakgrunn og bosted, er en faktor som bør være en sentral prioritet for alle samfunn og som en nasjon. Her skal skolen i Lensvik diskuteres, men også Lysheim skole som ligger i Vassbygda.

Figur 4. Kart over Orkland- Vassbygda, Lensvik og Orkanger. (Hentet 24.04.24. Fra Orkland kommune).

Utdanning er også en viktig tjenesteutredning som Orkland kommune har skrevet en rapport om (Orkland kommune, 2023). I denne rapporten har de blant annet gjennomført en undersøkelse hvor barna innen kommune har fått lagt fram sin stemme. I rapporten står det om at elevene har tydelige meninger om hva som utgjør en god skoleopplevelse, og deres synspunkter er sammenfallende. Det som går igjen, er viktigheten av et godt læringsmiljø med variert undervisning og muligheten til å forstå det som blir undervist. Samtidig fremhever de behovet for trygghet, samarbeid med medelever, og tilgang til både digitale verktøy og bøker. De ønsker et utemiljø som tilrettelegger for aktiviteter gjennom alle årstider og som passer for alle aldersgrupper. Selv om elevene er tilfredse med skolen sin, identifiserer de også utfordringer rundt, slik som slitasje på bygninger, varierende luftkvalitet, og teknologiske begrensninger. De er reflekterte rundt endringer i skolestrukturen og bekymret for potensielle negative konsekvenser, som å miste venner og lærere de er glade i. Samtidig ser de fordeler ved en forbedret skolestruktur, som bedre luftkvalitet og muligheten til å få flere venner. Noen nevnte også at ungdomskolen var en fin tid for endring og at og muligens starte en ny plass da var greit, men de fleste følte seg tryggere med å ha en grunnskole lokalt, da dette skaper trygghet og ikke er like uforutsigbart. I tillegg ble det nevnt at flere var redde for mobbing dersom de som var utkant skulle begynne på skole med de fra sentrum (Orkland kommune, 2023). Når det gjelder rurale bygder, kan man knytte dette til teorier som identitetsteori, som fokuserer på hvordan tilknytning til et sted påvirker individets identitet og samfunnet samhörighet (Villa, 2016). I diskusjonen om utdanning er det viktig å ta hensyn til ulike perspektiver på sted, identitet og utdanning for å få en helhetlig forståelse av situasjonen. Først og fremst er sted en sentral del i identitetsdannelsen, som påpekes av Berg (2013). steder bærer med seg historie, kultur og sosiale relasjoner som former mennesker selvforståelse og tilhörighet. Identitet, derimot, er en kompleks blanding av personlige egenskaper og tilknytning til steder, ifølge Siem (2009). Dette betyr at kutt innen utdanning ikke kun handler om økonomiske hensyn, men også tap av lokal tilknytning og identitet for både elever og lokalsamfunnet.

Diskusjonen om nedleggelse av grunnskolen i Lensvik illustrerer kompleksiteten og de mange hensynene som må tas når det gjelder utdanning i småsamfunn. Mens beslutningen om å legge ned skolen kan være motivert av økonomiske hensyn og behovet for å effektivisere ressursbruken, er det viktig å vurdere både de potensielle positive og negative konsekvensene av en slik handling. En side ved nedleggelse av grunnskole i Lensvik og i gamle ytre Agdenes ett lite område kalt Vassbygda, er muligheten for bedre ressursutnyttelse og kvalitet på undervisning. Ved å samle elevene i større skoler kan det være lettere å tilby et bredere

spekter av fag og aktiviteter, samt bedre tilgang til spesialiserte lærere og ressurser. Dette kan gi elevene et mer variert og berikende læringsmiljø som kan bidra til deres faglige og personlige utvikling. Under intervjuet snakket Emma om forståelse for situasjonen «*Jeg ser helt klart argumentet for at det er økonomisk utfordrende å opprettholde Lysheim skole når det har så få elever, i tillegg til det å opprettholde et undervisningstilbud. Men selv om Lysheim skole kan vurderes for nedleggelse, bør det samtidig tas hensyn til behov for tilgjengelig undervisning for elevene som bor i nærheten av skolen, i denne situasjonen Lensvik skole. Ved å beholde skolen i Lensvik, kan vi sikre at alle har tilgang til en lokal skolegang uten å måtte pendle flere timer hver dag*». I tillegg kan nedleggelsen av grunnskolene føre til økt samarbeid og fellesskap mellom elever, foreldre og lærere fra forskjellige bygder. Gjennom felles skoleprosjekter og arrangementer kan det dannes bånd som fremmer inkludering og samhørighet på tvers av geografiske grenser. Dette kan bidra til å styrke lokalsamfunnets samhold og identitet og skape en følelse av tilhørighet.

Figur 5. Lensvik skole- Åpnet i februar, 2022. (Hentet 27.04.24. Fra Orkland kommune).

På en annen side kan nedleggelsen av grunnskolene føre til tap av lokal tilknytning og identitet for både elever og lokalsamfunnet. Skolen har tradisjonelt vært et sentralt samlingspunkt i bygda, og dens nedleggelse kan bidra til en følelse av tap og desorientering

blant innbyggerne. Teorier om sted som setting, som Berg(2002) beskriver, understreker det hvordan nedleggelsen av skolen vil påvirke den lokale konteksten og hverdagslivet til innbyggerne. Skolen fungerer ikke bare som et sted for læring men også som et sentrum for sosiale interaksjoner og felleskap (Berg, 2002). Tapet av skolen kan også føre til at familier velger å flytte til andre områder med bedre tilgang til skolegang, noe som kan resultere i en nedgående spiral av fraflytting og svekket samfunnsengasjement. Som Emma nevner «*ved å beholde Lensvik skole, så sikres en lokal skolegang til flere elever, uten at de må pendle flere timer hver dag*». Denne nedleggelsen kan føre til lengre reiseavstander for elever som må pendle til nærliggende skoler, noe som kan være spesielt utfordrende for yngre barn og familier uten tilgang til egen transport. Dette kan føre til økt stress og tidspress for både elever og foreldre, og kan ha negative konsekvenser for elevenes trivsel og læring, dette skal jeg diskutere mer under neste punkt; 5.3.

5.3. Transport og miljø

Kollektiv transport spiller en avgjørende rolle i å fremme bærekraftig samfunnsutvikling og redusere negative miljøpåvirkninger. I lys av diskusjonen om sentralisering av tjenester, skoler og utfordringer knyttet til tilgjengelighet, er det viktig å se på kollektiv transport som en del av løsningen for å møte behovene til lokalsamfunnet mens man samtidig reduserer et dagsaktuelt tema, nemlig miljøbelastning (Simonsen, 2010).

For det første gir kollektivtransport et viktig alternativ for innbyggere i Lensvik og andre utkantstrøk som ikke har tilgang til egen bil eller som ønsker å redusere sin avhengighet av individuell transport. Dette bidrar til å forbedre tilgjengeligheten av offentlige tjenester som skoler, helsefasiliteter og butikker, og gir innbyggerne muligheten til å delta fullt ut i samfunnet. Ved å fremme bruk av kollektivtransport kan man også redusere behovet for privatbilbruk, noe som bidrar til å redusere luftforurensing og klimagassutslipp (Andersen, 2001). Dette spesielt viktig i lys av behovet for å bekjempe klimaendringer og bevare miljøet for kommende generasjoner (Simonsen,2010). Ved å velge kollektivtransport fremfor individuell bilkjøring, kan samfunnet redusere sitt karbonavtrykk betydelig og bidra til å oppnå klimamålsetninger på lokal, nasjonal og global skala (Andersen, 2001). I tillegg kan investeringer i kollektivtransportinfrastruktur bidra til å forbedre samfunnets resiliens og beredskap for fremtidige utfordringer, som for eksempel økende urbanisering og demografiske endringer (Simonsen, 2010). Ett kollektivtransporttilbud må være tilpasset lokale behov og utfordringer, med tanke på geografiske forhold, demografiske trender og

sosioøkonomiske forskjeller (Lodden, 1998). Dette krever nært samarbeid mellom lokale myndigheter, transportmyndigheter, næringslivet og sivilsamfunnet for å utvikle gode løsninger som adresserer lokale utfordringer og behov.

Situasjonen med kollektivtilbudet i Lensvik illustrerer en utfordring der transporttjenestene ikke tilstrekkelig tar hensyn til behovene til lokalsamfunnet, spesielt når det gjelder aktiviteter som foregår etter skoletid. Som Lodden (1998) understeker så kan aktiviteter karakteriseres ut fra flere dimensjoner. Det er obligatoriske aktiviteter, slik som skole og arbeid, mens andre er på frivillig basis slik som idrett, kino og shopping. Blant frivillige aktiviteter ser det også organiserte aktiviteter slik som kor, idrett og korps som er kun noen få eksempler (Lodden, 1998). Mens det er etablert et kollektivtilbud som tar elever til og fra videregående skole, altså Follo videregående skole eller Meldal videregående skole, i henhold til skoletidene, mangler det tilstrekkelige tilbud for de som deltar i aktiviteter etter skolen. Kristine snakker om utfordringene rundt kollektivtransport til å fra Follo videregående skole til Lensvik. Sitat «å måtte reise en time hver dag til sammen fra Follo har vært en liten utfordring for meg og mange av mine venner. Ikke i den form at man må pendle til skolen, for det gjør meg ingenting. Men det faktum at det har påvirket vår tilgang til fritidsaktiviteter eller bare så enkelt som å henge med venner etter skoletid. Dersom jeg skulle henge med noen venner etter skolen, så måtte jeg alltid planlegge slik at en av mine foreldre kunne hente meg. Med bare en buss rett etter skoletid på Follo, var det begrenset med fleksibilitet til å finne på ting etter skolen var ferdig».

Dette scenarioet setter mange elever og deres familier i en vanskelig situasjon. For de som deltar i idrettsaktiviteter eller andre fritidsaktiviteter etter skoletid på Orkanger, kan det være utfordrende å komme seg hjem på grunn av manglende bussforbindelser. Dette resulterer i at elever og deres familier står overfor valget mellom å avslutte aktivitetene tidlig for å rekke bussen hjem eller å være avhengig av foreldre eller andre transportmidler for å komme seg hjem etter at aktivitetene er ferdige. Disse situasjonene vil muligens legge et ekstra press på familier og begrenser mulighetene til ungdommene for å delta fullt ut i fritidsaktiviteter og andre sosiale arrangementer etter skoletid. Det kan også føre til at noen velger å avstå fra å delta i aktiviteter som de eller ville være interessert i, på grunn av utfordringene med transport. Videre forsterker mangelen på kollektivtilbud utenfor skoletid behovet for at foreldre må trå til å hente barna sine fra aktivitetene. Dette skaper unødvendig med tidspress og logistiske utfordringer, spesielt for de som arbeider eller har andre forpliktelser som gjør det vanskelig å delta på hente- og bringetjeneste.

For å adressere denne situasjonen effektivt, er det nødvendig med en mer helhetlig tilnærming til kollektivtransporttjenester som tar hensyn til behovene til lokalsamfunnet både i og utenfor skoletidene. Dette kan innebære å øke antall busser som går i ettermiddag- og kveldstider for å imøtekomme behov til de i disse situasjonene. Det kan også være viktig å samarbeide med lokale idrettsklubber og andre organisasjoner for å koordinere transporttjenester og sikre at alle har tilgang til nødvendig transport for å delta i aktivitetene de ønsker. En slik tilnærming vil ikke bare bidra til å øke tilgjengeligheten av kollektivtransport, men også fremme deltakelse, sosial integrasjon og trivsel i lokalsamfunnet.

5.4. Stedsidentitet

Identitet i et lokalsamfunn spiller en avgjørende rolle i hvordan innbyggerne reagerer på endringer som kommunesammenslåing og sentralisering av tjenester. I tilfellet med Lensvik, et lokalsamfunn i Orkland kommune, har innbyggernes identitet og tilknytning til stedet vært en sentral faktor rundt disse endringene. Lensvik som tidligere tilhørte Agdenes kommune i Trøndelag fylke, har en rik historie og kulturell arv som innbyggerne har sterke bånd til. Identiteten til Lensvik som et landlig område og som også tilbyr «Verden beste» jordbær har vært en kilde til stolthet og tilhørighet iblant befolkningen (Haugen, 2024). Derfor har kommunesammenslåingen med Orkland og de påfølgende endringene i denne situasjonen blitt møtt med både positive og negative reaksjoner.

Sentralisering av tjenester i Orkland kommune har også vært et sentralt tema for innbyggerne i Lensvik. Bekymring for tap av lokale tjenester og institusjoner har ført til motstand mot sentraliseringsprosessen blant innbyggerne. Identitet til Lensvik som et lokalsamfunn er preget av nærhet og samhold som igjen har skapt en følelse av felleskap blant innbyggerne, noe Lensvik vil bevare. Under intervjuene jeg hadde var det uttrykt en følelse av frustrasjon over sentralisering av visse tjenester, men også forståelse for visse valg kommunen har tatt. Teorier om stedsopplevelse og stedsfølelse, kan hjelpe oss med å forstå hvordan mennesker opplever og føler tilknytning til ulike steder og hvordan dette påvirker deres identitet (Siem, 2009). Identitetsteorier innen understreker også betydningen av tilknytning til geografiske områder og sosiale felleskap for utvikling av menneskers identitet og samfunnets felleskap (Berg, 2013). I Lensvik er disse båndene spesielt sterke, noe som kan påvirke innbyggerne i hvordan de reagerer på endringer.

Identitet og tilknytning til sted spiller en betydelig rolle i lokalsamfunnets reaksjoner på endringer. Når det gjelder Lensvik, så har denne sammenslåingen satt i gang en prosess hvor identiteten til stedet og innbyggerne blir utfordret og muligens omformet. Lensviks identitet etter sammenslåingen kan være i endring på grunn av tap av selvstendighet og autonomi. Som et tidligere selvstendig samfunn kan Lensviks innbyggere føle at deres unike kultur, historie og tradisjoner blir marginalisert eller overskygget av det større Orkanger. Flere faktorer kan spille inn på hvordan innbyggere vil reagere, slik som personlige bånd i Lensvik. På den andre siden kan sammenslåingen også åpne opp for nye muligheter og identiteter. For eksempel kan Orkanger, som nå blir det administrative sentrum i kommunen, begynne å utvikle sin identitet som et mer sentralt og urbant område. Dette kan føre til at Lensvik og deres innbyggere gradvis identifiserer seg mer med Orkanger om det nye sentrum i kommunen.

6. Konklusjon

Basert på problemstillingen om hvordan sammenslåingen av kommune har påvirket sentraliseringen i forhold til Orkland kommune, er det tydelig at dette har hatt betydelig påvirkning, spesielt i utkantstrøk som Lensvik. Sentraliseringsprosessen har berørt flere sentrale område, inkludert helse, utdanning, og transport. I helsesektoren har det vært bekymring knyttet til nedleggelse og nedprioritering av sykehjem, noe som har resultert i tilgang til omsorgstjenester for innbyggerne i Lensvik. Dette har skapt frustrasjon og utrygghet blant både ansatte og pårørende, samtidig som det har utfordret lokalsamfunnets samhold og tillit til lokale myndigheter. Utdanning har også vært en utfordring, eventuell nedleggelse av grunnskoler har ført til debatter rundt tap av lokal tilknytning og identitet, samtidig som det har skapt praktiske utfordringer for elever og deres familier når det gjelder transport og tilgang til fritidsaktiviteter. Transport og miljø har vist oss en mangel på kollektivtransport etter skoletid. Det har gitt oss ett innblikk i begrensede muligheter for deltakelse på aktivitet for ungdommene i Lensvik, spesielt etter skoletid. Innbyggernes reaksjoner på endringene er sterkt tilknyttet stedsidentitet og hvor sterke bånd innbyggerne har til lokalsamfunnet. Lensvik sin rike historie, kultur og sosiale fellesskap har vært en faktor rundt innbyggernes oppfatning av sentraliseringsprosessen. Konklusjonen er at sentralisering av tjenester i Orkland kommune har hatt både positive og negative konsekvenser, og at det er utrolig viktig for lokale myndigheter å ta hensyn til disse når de utformer politikk og tiltak for å sikre likeverdige

tjenester og opprettholde lokalsamfunns samhald og identitet. Det kreves en balansert tilnærming som tar hensyn til økonomiske hensyn og behovene for innbyggerne i ulike deler av kommunen for å sikre en rettferdig og bærekraftig utvikling.

I tillegg til de nevnte konsekvensene av sentraliseringen, er det viktig å se på hvordan denne prosessen påvirker transformasjonen av lokalsamfunn til bysamfunn. Som en følge av sentraliseringspolitikken blir ressurser og tjenester konsolidert i større sentra, noe som kan føre til at mindre lokalsamfunn som Lensvik gradvis mister sin særegne karakter og funksjoner. Dette kan for eksempel være nedleggelse av lokale butikker, forsvinning av arbeidsplasser, svekkelse av lokale institusjoner og foreninger. Samtidig kan det gi en vekst i bysamfunns fokuset, med økt urbanisering og utvikling av sentrumsområder. Denne transformasjonen kan ha både positive og negative sider, med muligheter for økt næringsliv og kulturelt mangfold, men også utfordringer knyttet til overbelastning av infrastruktur og økt press på boligmarkedet. Dette viser til at utviklingen til et bysamfunn bør sikre inkluderende og bærekraftige planer, som samtidig ivaretar behovene og identitetene til de rurale bygdene som Lensvik.

Sentraliseringen har hatt betydelige konsekvenser for tilgangen til tjenester, samholdet i lokalsamfunnet og stedsidentiteten til innbyggere. Andre kommuner som står overfor lignende prosesser, kan lære av våre funn ved å ta hensyn til behovene og identitetene til de berørte lokalsamfunnene i planleggingsprosessen. Det er viktig å iverksette tiltak som sikrer likeverdige tjenester og opprettholder samholdet i lokalsamfunnene, samtidig som man tar hensyn til økonomi og behov for bærekraftig utvikling. Videre forskning på sentralisering i forbindelse med kommunesammenslåing vil bidra til å utvikle en dypere forståelse av hvordan ulike prosesser påvirker både de berørte i lokalsamfunnene og regionen som helhet. Denne tilnærmingen vil være avgjørende for å utvikle mer effektive politiske tiltak og planleggingsstrategier som tar hensyn til alle interessenters behov og sikrer en rettferdig og bærekraftig utvikling på lokalt og regionalt nivå.

7. Referanser

- A., Kramvig, B., Berg, N.G. og Dale, B. Red (2013). *Å finne sted. Metodologiske perspektiver i stedsanalyser*. Akademika forlag, Trondheim, 23-41.
- Andersen, S. S. (2006). *Aktiv informantintervjuing*. Norsk statsvitenskapelig tidsskrift, 22(3), 278-298.
- Andersen, O. (2001). Transport, miljø og kostnader. *Oppdatering av database for energibruk, utslipp til luft, samfunnsøkonomiske kostnader og ulykkesrisiko ved ulike former for gods- og persontransport*. VF-notat, 5(01).
- Berg, N.G. (2002). Mennesker og steder–vurdering av Stortingsmelding nr. 34 (2000–2001)«Om distrikts-og regionalpolitikken» i lys av stedsteori i geografifaget. *Plan*, 34(3), 40-43.
- Berg, N. G. (2009). Bostedsvalg–et spørsmål om sted, mobilitet, bygd og by og hjem (me). *Mennesker og steder i samspill: Festskrift til Britt Dale*, 119-134.
- Brunborg, H., & Texmon, I. (2003). Fortsatt sentralisering: Regionale befolkningsframskrivinger 2002-2020.
- Hansen, Tore. (2021). *sentralisering av politisk makt i Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 1. mai 2024 fra https://snl.no/sentralisering_av_politisk_makt
- Henriksen, I. M., & Tjora, A. H. (2019). *Bysamfunn*. Universitetsforlaget.
- Haugen, M. S. (2016). *Lokalsamfunn i perspektiv*. I Villa, M. og Haugen, MS (red.) Lokalsamfunn (s. 17–33). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. Dale, B. og Berg, N.G. 2013. Hva er stedsidentitet, og hvordan fanger vi den opp? I Førde,
- Haugen, Morten O. (2024). *Orkland* i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 1. mai 2024 fra <https://snl.no/Orkland>
- Kjeldstadli, K. (2017). Finnes lokalsamfunn?. *Heimen*, 54(4), 342-351.

Langørgeren, A. (2007). Sentralisering–årsaker, virkninger og politikk. *Samfunnsspeilet*, 2, 2007.

Lodden, U. B. (1998). Ungdoms reiseaktivitet og holdninger til transport og miljø. *TØI rapport*, 410.

Orkland kommune (2020, 28. november). *Kommuneplanens samfunnsdel 2020 – 2032. «Slik bygger vi Orkland sammen».*

<https://www.orkland.kommune.no/kommuneplanens-samfunnsdel.529275.no.html>

Orkland kommune (2022, 12. mai). *Den viktigste planene- du kan snart si din mening.*

Orkland kommune. <https://www.orkland.kommune.no/den-viktigste-planen-du-kan-snart-si-din-mening.6529507-507025.html?showtipform=2>

Orkland kommune (2023, 11. januar). *Planstrategi for Orkland 2020-2023. Orkland*

kommune. <https://www.orkland.kommune.no/planstrategi.531208.no.html>

Orkland kommune. (2023). *Tjenesteutredning – helse og mestring.* Hentet fra;

[https://img5.custompublish.com/getfile.php/5221502.2685.stkaazauaqpka/Tjenestegjenno-mgang+Helse+2023+\(2\)+Stående.pdf?return=www.orkland.kommune.no](https://img5.custompublish.com/getfile.php/5221502.2685.stkaazauaqpka/Tjenestegjenno-mgang+Helse+2023+(2)+Stående.pdf?return=www.orkland.kommune.no)

Orkland kommune. (2023). *Tjenesteutredning – grunnskole.* Hentet fra;

<https://img5.custompublish.com/getfile.php/5220944.2685.zzpw7aiwpnwqtb/Tjenesteutredning+grunnskole+2023.pdf?return=www.orkland.kommune.no>

Orkland kommune (2023). *Orkland passerte 18 700 innbyggere i første kvartal.* Hentet fra;

<https://www.orkland.kommune.no/orkland-passerte-18-700-innbyggere-i-foerste-kvartal.6601458-507025.html>

Orkland kommune. (u.å.). Hentet fra <https://www.orkland.kommune.no/>

Schnell, A. J. (2020). Bysamfunn. *Plan*, 52, 46–47. <https://doi.org/10.18261/issn1504-3045-2020-01-12>

Siem, S. (2009). *Hjem til småbyen: En studie av sted, identitet og tilknytning* (Master's thesis, The University of Bergen).

Simonsen, M. (2010). Transport, energi og miljø. *Sogndal, Norway: Vestlandsforskning*.

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (Vol. 3). Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2017). Kvalitative forskningsmetoder i praksis. Oslo: Gyldendal akademisk.

Visit Orkland. (u.å.). *Lensvika*. Hentet fra <https://www.visitorkland.no/>

Vedlegg

1. Vedlegg

Intervjuguide for bacheloroppgave: Utforske Oppfatninger om Kommunesammenslåing og Sentralisering i Orkland Kommune

Takk for at du deltar i dette intervjuet. Formålet med intervjuet er å utforske dine oppfatninger og erfaringer knyttet til kommunesammenslåing og sentralisering i Orkland kommune, spesielt med fokus på tjenestetilbudet innen skole og idrett.

Generelle Spørsmål:

1. Kan du fortelle litt om din bakgrunn og ditt forhold til Orkland kommune?
2. Hva er dine tanker om kommunesammenslåingen i Orkland kommune? Hvordan har dette påvirket deg og ditt lokalsamfunn (lensvik)?

Sentralisering og Tjenestetilbud:

3. Hvordan opplever du tilgangen til offentlige tjeneste, feks. innen skole, idrett og helse i ditt lokalsamfunn i Lensvik etter kommunesammenslåingen?
4. Hvordan har sentraliseringen av tjenester påvirket tilbudet av offentlig transport i Lensvik? Har du merket noen endringer?
5. Hvordan har sentraliseringen av tjenester påvirket tjenestetilbud i Lensvik? Har du merket noen endringer?

Oppfatninger om Sentralisering:

6. Hva tenker du om sentralisering av makt og ressurser i Orkland kommune etter kommunesammenslåingen?
7. Hvordan tror du sentraliseringen har påvirket lokalbefolkningens mulighet til å påvirke beslutninger som angår deres lokalsamfunn?
8. Ser du noen fordeler eller ulemper ved sentraliseringen av tjenester, spesielt når det gjelder skole, helsetjenester, idrett og kollektivtransport, sett fra ditt perspektiv?

Fremtidige Forventninger og Ønsker:

9. Hvordan håper du at tjenestetilbudet innen skole, idrett, helse og kollektivtransport vil utvikle seg i Lensvik i fremtiden?

10. Har du noen forslag til hvordan sentraliseringen av tjenester kan forbedres for å bedre møtekomme behovene til lokalsamfunnene i Orkland kommune?

Avsluttende Spørsmål:

11. Er det noe annet du ønsker å legge til eller diskutere om temaene vi har snakket om i dag?

12. Vil du at dine svar skal holdes anonyme, eller er du komfortabel med å bli sitert i eventuell rapportering av intervjuet?

Takk igjen for din deltakelse og ærlige tilbakemeldinger. Hvis du har ytterligere spørsmål eller kommentarer, er du velkommen til å ta kontakt.

